

PAUL KEERDO

JAGU TALU PEREMEES

RKI 107

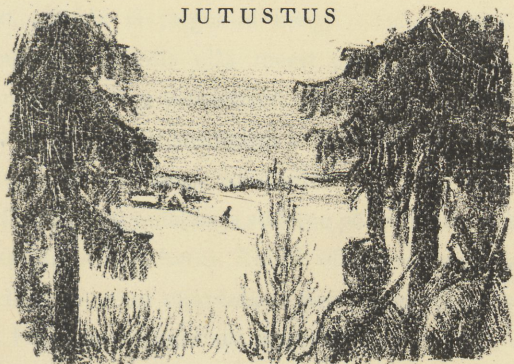
JAAGU TALU
PEREMEES

PAUL KEERDO

J A A G U T A L U P E R E M E E S

JUTUSTUS

TALLINNA RIIKLIK TARBEKUNSTI INSTITUUT

MCMXLVII

Läbi suletud akende ja praakil uste jälgis M. küla rahvas suusatajate jõugu saabumist. Akent avada või uksest väljuda ei julgenud keegi.

Suusatajaid võis olla meest paarkümmend, kõik automaatpüssidega relvastatud. Neid saatis soomusauto, mis kohe ristteele jõudmisel teelt kõrvale juhiti ning hoolikalt kuuseokstega maskeeriti.

Hinge kinni pidades ja südame põksudes ootas külarahvas järgnevaid hetki. Kõigil oli alles elavalt meeles hiljutine saksa sõjaväelaste poolt korraldatud veresaun. Partisane otsides oli hulgaliselt tapetud süütuid küla elanikke, nende hulgas naiti ja lapsi, kellel mehed või isad ei juhtunud parajasti kodu olema.

Partisanide tegevus polnud aga pärast veresauna sugugi vähenenud, vastuoksa — see võttis järjest uut hoogu.

Partisaniliikumiseks oli ristteeäärne M. ümbrus otsekui loodud. See asus Lõuna-Eesti mägisel maal, tagapõhjaks tihe põline kuusemets. Rahvasuu teadis rääkida, et juba seitsmesaja aasta eest, kui saksa rööv-vallutajad ristiusu levitamise sildi all maa pärisrahvast orjastasid, valmistanud metsa huntide juurde põgene-nud vabad eestlased siin orjastajaile palju ebameeldi-void üllatusi ning saatnud nii mõnegi rüütliks kuulu-tatud röövli teise maailma.

Seekord oli külaelanike kartus siiski põhjendamata. Suusatajate jõugu juht, endise kohaliku mõisniku von W. poeg, kongus ninaga sirge noormees, ei mõelnudki korraldada uut veresauna. Ta astus lähedasse tallu ja alustas sõbralikku vestlust. Huvitus toonasest viljasaa-gist, meenutades oma lapsepõlve kohalikus mõisas ja küsis nagu muuseas, missugustelt taludelt külas olid bolševikud maad ära võtnud.

Talurahvale viisakalt head päeva soovinud, siirdus noor von W. naabruses asuvasse Jaagu tallu, mille neljakümnest hektaarist kümme nõukogude võim oli eraldanud kehvale popsnikule.

Rünnakrühmlasena risti-rästi rihmastatud külali-sele avas ukse Jaagu talu pidaja ise, juba kuuekümmen-

dais aastais tugevakondiline ja aeglaste liigutustega Mihkel K.

— No, vana Mihkel, kudas käsi lähep? tegi külastaja end kohe vanaks tuttavaks. — Kas mäletama veel minu papa, moisa vana pärishärra? ... Tema kaotama niisama oma maa kui sina.

— Kesse nüüd... vana parunit... ei peaks mäletama. Selles justkui iga sõna kaaluvastuses paistis Mihkli loomupärane aeglus täna eriti silma. Ta nagu otsis õiget joont ootamatu külastaja kohtlemiseks.

— Jaa, jaa! noogutas külastaja pead. — Minu isa ootama kaua, kaua see aeg, kui kätte saama oma moisa, oma Rittergut, mis tema väga armastama, aga jumal kutsuma tema enne ära. Sina, Mihkel, olema rohkem õnnelik, voima veel oma maa kätte saama, mis need hirmsad bošlevikken ära votma.

Edasi rõhutas külastaja, et bolševike poolt suur-talunikelt äravõetud maad lähevad saksa sõjavõimude korraldusse ning endised omanikud võivad need tagasi saada ainult eriliste teenete eest Saksa valitsusele. Kui Mihkel nõustub partisanide tabamises kaasa aitama, kinnitas junkur, olevat tema omalt poolt valmis

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

võimude ees samme astuma, et äravõetud maa Mihklile tagasi antaks.

— Kas Mihkel ei tahtmagi bolševikken kätte maksuma? muutus külastaja taluniku pikast vaikimisest kärsituks. Sest kogu paruni pika jutu kestel oli Mihkel ainult sekka ümisenud „või nii ... või nii ...“

— Mis seal'nd kätte maksa või ... Või kuidas mina vanainimene kaasa aidata saangi ... Mine seda natukest maad tagasi saama, kaotad tagant otsa needki vähesed elupäevad, mis minusugusel siin veel elada jääkski.

— Mis rumalus sina rääkima, Mihkel! Sina ei pruukima ise kedagi tapma, ainult juhatama bolševikken kätte saama.

— Aga pärast ei anta mulle ikkagi rahu.

— Olema päris rahulik, Mihkel! Kui Nazional-Sozialisten, kedagi likvideerima, siis tegema seda gründlich, põhjalik. Kui sina aga meid petma, valesti juhatama, siis ... Viimase lause juures tõmbas parun sõrmega üle kõri.

— Ei ... ei ... parunihärra, valesti mina juba juhatama ei hakkagi. Ma peaksin siis ise oma elu peale vihane olema.

— Oige, Mihkel, väga oige! ulatas parun maa-mehele käe, mille ta pärast taskurätikusse puhtaks pühkis.

Samal hetkel kolises midagi eeskojas.

— Kuradi kass vist jälle piimanõude kallal, ümises Mihkel ning läks eeskotta vaatama.

Kassi asemel leidis ta eeskojast tütrepoeg Heino.

Mis sa mul siin jälle kolistad? tõreles Mihkel ja tahtis juba tuppa tagasi minna, jäi aga ukse juurde mõttes peatuma, sosistas siis Heinole midagi kõrva ja astus kindlalt tuppa tagasi.

Nüüd koostasid nad ühiselt partisanide hävitamise sõjaplaani. Mihkli näpunäidetel joonistas noor parun endale täpse partisanide asukoha kaardi, pistis selle nahksesse kaarditasku ning sõnas juba lahkumiseks püsti tõustes enam endale kui Mihklile:

— Ilus, väga ilus. Hävitama nemad kõik metsas, ja kui moni järele jääma, meelitama nemad Panzerwagen juurde ja tegema üks ilus ots.

— Olge üsna mureta, parunihärra, ei seal meelitamist tarvis tule, rahustas Mihkel juba väljuvat külastajat.

Värske lumi, mis sätendas päikesekiirtes nagu loendamatu kalliskividega tikitud loor, oli kustutanud kõik inimeste ja loomade jäljed. Ainult siin-seal oli jäänud jõudnud mõne uue jäljerea tippida.

Enesekindlalt suusatasid partisanide püüdjad pikas hanereas sihi poole. Mihkli näpunäidete põhjal koostatud kaart, mida täiendasid noore paruni lapsepõlve mälestused, kindlustas neile eksimatult sihtkohale jõudmise. Kümne minuti hoogsa jooksu järel avaneski nende ees järsk mäenõlvak, mille vasemal küljel asus tihe kuusemets. Seda metsatukka pididki nad märke jõudes ootamatult ründama, milleks jõugujuht juba aegsasti üksikasjalise korralduse tegi.

Kuid vaevalt oli esimene suusataja märke jõudnud, kui metsatihnikust hakkas ragisema kuulipilduja, mille sekka kostsid korrad, ent täpselt sihitud püssipaugud. Jõudmata oma automaatreelvi kasutama hakatagi langesid üksteise järel märkekeruttavad suusatajad nagu heinakõrred vikati all. Ainult üksikud jäid kuulidest tabamata ning laskusid paaniliselt mäest alla, kus neid puude varjus juba varitsesid osavate partisanide püssirauad.

Laipade koristamisel ja sõjasaagi loendamisel selgus, et käest haavatud parun teeskles maas lamades surnut.

Ent veendunud teesklemise ebaõnnestumises, palus ta endale ohvitseri ausõna vastu elu kinkida, mis partisanid lõbusalt naerma ajas.

— Siis paluma mind votma vangi, mangus parun edasi.

— Peaksime vist teie jaoks metsa liikuva vangla ehitama, tähendas üks vanemaid partisane.

Partisanide kõneluse ajal fašistliku jõugujuhiga jõudis ähkides kohale vana Jaagu peremees, keda nähes fašisti pungis silmad tükkisid lausa peast välja tungima.

Kui teda ei oleks takistatud, oleks ta vanamehele otsekohe kallale tormanud.

— Sina, lurjus, mind petma, minu ära andma kommunisten, kes röövima sinu talu!

— Mina juhataasin teile õige tee partisanide juurde, kuhu igatsesite, lausus ähkimisest toibuv Jaagu peremees rahulikult. — Nõukogude võim andis minu talust küll osa sellele, kes haris seda juba ennegi, jättis aga minule küllaldaselt maad minu ja mu perekonna äraelamiseks. Fašistlikud röövlid riisusid aga kogu mu toidutagavarad, loomad ja riidedki ning tahavad mind mu oma maa peal ära näljutada. Nad on juba tapnud mitu minu sugulast ning tahavad uuesti

orjastada ja hävitada terve eesti rahva. Nad tahavad, et mina oma halli peaga muutuksin oma rahva ärandjaks . . . Kui mul pisutki vähem aastaid turjal oleks, astuksin ise partisanide ridadesse, nüüd aga tahan vähemalt ühe fašistliku elaja oma käega teise ilma saata.

Nii pika jutuga ei olnud sõnaaher Jaagu Mihkel vist veel eluajal hakkama saanud. Temas lõkkele löönud eestlase põline viha sakslaste vastu tungis neis sõnades tegude järele ja enne kui viimase sõna kaja kuusemetsa servalt tagasi jõudis, kõlas pauk Jaagu peremehe sihitud püssist ja lõpetas fašistliku parunivõsu röövihimulised elupäevad.

*

Samal ööl lendas M. külast tagasi sõitev soomusauto partisanide miinist õhku.

Raamatukujundamise õppetöö.

Ladunud ja litograafiliselt illustreerinud

IV kursus:

Kaas — A. Raja; frontispiiss — A. Kütt; tiitel — E. Jürine;
lk. 5 ja 13 — R. Aarela; lk. 10 — U. Kärbis.

*

Trükitud 50 eksemplari

Tallinna Riikliku Tarbekunsti Instituudi Graafikafakulteedi
raamatukujundamise osakonnas.

Dekaan dotsent P. Luhtein,
õppejõud H. Treumann, A. Hoidre, L. Triumph, G. Rusi.

*

1 9 4 7